View the original article

ЕКОНОМІКА

Підтримати бізнес у важкі часи. Інтерв'ю із заступником міністра економіки Олександром Цибортом

Дарина Коломієць

09 листопада 2026, 16:40



Одеса. Відключення електроенергії. Магазин працює на генераторах

Постійні обстріли, понищені склади і транспорт, відсутність електроенергії, брак робочої сили, зниження купівельної спроможності громадян, накладені державою зобов'язання щодо безпеки (наявність укриттів) – як в таких умовах може вижити український бізнес? І сплачувати податки?

Як працювати під час повітряних тривог?

І що робить держава, щоб допомогти приватних підприємцям зберегти свої бізнеси?

Про Радіо Свобода поговорило із заступником міністра економіки та довкілля України Олександром Цибортом.

За дев'ять місяців 2026 року в Україні припинили роботу близько 155 тисяч ФОПів, водночас зареєстрували понад 222 тисячі нових. Самі реєстрові дані, однак, не показують, скільки підприємців фактично перестали працювати, скільки поставили бізнес на паузу, а скільки закрили один ФОП і відкрили інший. На цьому тлі малий бізнес говорить про зростання витрат, проблеми з енергопостачанням, дефіцит працівників, наслідки російських атак і нові безпекові вимоги.

– За дев'ять місяців 2026 року, за даними OpenDataBot, в Україні припинили роботу близько 155 тисяч ФОПів, водночас відкрилися близько 222 тисяч нових. Як у Мінекономіки оцінюють ці цифри? 155 тисяч закриттів – це звичайна ротація чи сигнал, що частина підприємців уже не витримує?

– Ми дійсно бачимо, що разом із закриттями є нові відкриття. За дев'ять місяців нових ФОПів стало приблизно на 66 тисяч більше.



Заступник Міністра економіки та довкілля України Олександр Циборт

Але важливо враховувати, що ми не бачимо бізнесів, які просто стали на паузу. Ми також не бачимо з реєстру, які в них фінансові операції. Тому самі ці статистичні

дані не сильно відхиляються від того, що ми зазвичай бачимо в реєстрах.

Тут важливе пряме спілкування з бізнесом.

Ми бачимо, що в складний період частина підприємств не закривається остаточно, а переходить на паузу. І з такими бізнесами також потрібно працювати, підтримувати їх.



Один із закладів у центрі Києва, який зачинився перед зимою 2026-2027

– Які програми підтримки зараз доступні?

– Є програми, які працювали минулої зими і продовжують працювати зараз.

Зокрема, це кредити за програмою «5-7-9%» на енергетичне обладнання. Бізнес може отримати фінансування на обладнання, яке допоможе стати енергонезалежнішим.

Також продовжує працювати програма «Власна справа». Вона була оновлена, там є гранти до півтора мільйона гривень залежно від категорії бізнесу. Ці кошти також можна спрямовувати на обладнання, зокрема для енергонезалежності.

Окремо ми перезапускаємо програму грантів на енергетичне обладнання. Це буде від 15 до 30 тисяч гривень.

Гроші можна буде витратити на генератор або інше обладнання, яке допомагає бізнесу працювати під час відключень.

Ми очікуємо, що ця програма запрацює найближчим часом.



Київ. Наслідки російського удару. 28 вересня 2026 року

– Це програми насамперед для малого бізнесу?

– Здебільшого ними користуються мікро- та малі підприємства. Деякі програми доступні й для більших бізнесів, але там можуть бути інші умови.

– Чи знає Мінекономіки, скільки зі 155 тисяч закритих ФОПів були бізнесами, які реально працювали, мали клієнтів, працівників? Скільки бізнесів країна фактично втратила?

– Наразі в нас фактично та сама інформація, тому що OpenDataBot використовує дані державних реєстрів, якими оперуємо і ми.

Ми проводимо дослідження, опитування окремих груп бізнесу і можемо бачити, як вони реагують, хто переходить на паузу.

Також опитування Національного банку показують погіршення окремих показників, зокрема купівельної спроможності. Ми бачимо спад, хоча наразі він не є критичним.

– Чи рахувало Мінекономіки, скільки держава і місцеві бюджети втрачають через закриття малого бізнесу в податках і робочих місцях?

– Немає цих цифр.

– Чи розглядає уряд окрему антикризову програму саме для бізнесів, які вже опинилися на межі закриття? Наприклад, тимчасові податкові послаблення, компенсації частини витрат, пільгове кредитування?

– Зараз ми орієнтуємося на ті програми, які вже є. Це «Власна справа», енергетичні програми, кредити та гранти.

Є також програма «Точка опори», але вона більше стосується бізнесу, який безпосередньо постраждав від російської агресії.

Паралельно ми працюємо над законодавчими змінами для пошкодженого бізнесу. Ідея в тому, щоб підприємства могли швидше відновлюватися, щоб для них було менше регуляторних бар'єрів і простіший шлях до відновлення.



Одеса. Наслідки російської атаки. 2026 рік

– Скільки підприємців зможуть отримати нові гранти на енергетичне обладнання?

– Ми орієнтуємося приблизно на торішній обсяг. Торік програмою енергетичної підтримки скористалися близько 40 тисяч підприємців.

Цього року ми змінюємо її логіку.

Раніше кошти можна було витрачати, зокрема, на пальне. Тепер хочемо зробити програму більш інвестиційною: збільшили максимальну суму з 15 до 30 тисяч гривень, але витрачати її можна буде саме на енергетичне обладнання.

Програма працюватиме в межах передбаченого бюджету.

– А тимчасові податкові послаблення на складний зимовий період уряд розглядає?

– Це питання до Міністерства фінансів, тому не буду його коментувати.

Нові вимоги щодо укриттів

– Після критики нових вимог щодо укриттів уряд заявив, що правила переглянуть. Що саме планують змінити?

– Наразі діє постанова з перехідним періодом до 4 грудня. Але зміни, які анонсував прем'єр-міністр, уже опрацьовуються і рухаються в уряді до ухвалення.

- По-перше, плануємо продовжити строк, до якого бізнес має виконати безпекові вимоги.
- По-друге, вимоги будуть різними залежно від кількості людей на об'єкті.

Це має зняти більшість питань мікро- та малого бізнесу, який фізично не може побудувати власне укриття.

Також плануємо дозволити бізнесу користуватися укриттями поблизу, які перебувають у загальному доступі.

І є поняття «безпечного простору». Для частини бізнесів йтиметься, зокрема, про правило двох стін.

Тобто багато підприємств, які за попередньою редакцією фактично не змогли б працювати, після змін зможуть продовжити роботу.

– Якщо, умовно, у невеликому фітнес-залі одночасно перебувають десять людей, чи означає це, що власне укриття йому не знадобиться?

– Я поки не буду називати конкретні цифри, тому що ми їх ще не оголошували.

Але бізнеси, де кількість працівників і відвідувачів не перевищуватиме певного показника, справді матимуть мінімальні вимоги щодо безпеки.

> Це правило двох стін, інформація про найближче укриття та інформування про підвищену загрозу. Для таких бізнесів вимоги максимально спростять.

– Якщо бізнес може користуватися укриттям поруч, якою може бути відстань до нього?

– Ми напрацьовуємо ці зміни разом із МВС та ДСНС і використовуємо наявні реєстри укриттів.

Для багатоповерхової забудови йдеться про відстань до 300 метрів. Для низькоповерхової – до 500 метрів.

> Далі завдання бізнесу – проінформувати працівників і відвідувачів, встановити інформацію про те, де розташоване найближче укриття.

– Уряд також називав дату 4 березня. Що вона означає? Це новий дедлайн для бізнесу?

– До цього строку військові адміністрації мають зібрати інформацію про те, як підприємства виконують вимоги, хто встановлює мобільні укриття, хто забезпечує безпечний простір.

Після цього на основі цих даних ми будемо розуміти, як далі змінювати постанову.

При цьому загальний дедлайн для підприємств, які все ж повинні будуть встановити мобільні укриття, також буде продовжений.

Ми враховуємо і спроможності виробників таких укриттів, тому що їхня кількість на ринку обмежена і виробництво має поступово нарощуватися.

– Чи створюватимуть окрему комісію, яка перевірятиме кожне підприємство?

– Ні, окремої комісії не передбачається. Механізм контролю залишиться в межах чинного законодавства.

Підприємець, який підпадає під певні вимоги, має забезпечити відповідність свого об'єкта цим нормам.

– Коли бізнес побачить остаточну редакцію правил?

– Ми очікуємо, що постанова буде оновлена цього місяця.

Одразу після ухвалення буде оприлюднений чіткий перелік змін і сама постанова. Це має відбутися протягом одного-двох днів після ухвалення.

До роботи над документом уже залучали бізнес-асоціації. Вони ознайомлювалися з попередньою редакцією і давали свої пропозиції.



Наслідки російського удару балістикою у Дніпровському районі Києва. 30 жовтня 2026 року

Що бізнес найбільше просить у держави

– Скільки пропозицій щодо нових правил ви отримали від бізнесу і на що підприємці зараз скаржаться найбільше?

– Ми отримуємо багато звернень від бізнес-асоціацій і безпосередньо від підприємців.

Через систему «Пульс» ми маємо вже понад 600 тисяч відгуків від підприємців. Більшість із них – це мікро- та малий бізнес.

Ми бачимо, які проблеми стають актуальнішими протягом конкретного місяця, і виносимо їх на обговорення.

- Один великий блок зараз – це енергетична криза. Бізнес використовує генератори, витрачає більше на пальне, це додаткові витрати.
- Інший великий блок – робота під час повітряних тривог. Особливо складна ситуація на прифронтових територіях.

Окремо є постійні російські удари по складах і логістиці. Вони руйнують логістичні ланцюжки, через це зростає вартість послуг і товарів.

> До цього додається криза на ринку праці та збільшення витрат на працівників. У сукупності це і призводить до того, що частина бізнесів закривається або стає на паузу.

– Скільки пропозицій отримали саме щодо постанови про укриття?

– На зустрічі з прем'єр-міністром було близько 20–30 представників різних бізнес-асоціацій.

Вони активно надсилали пропозиції до і після зустрічі. Точної кількості я не рахував, але це понад 50 різних пропозицій і редакцій.

Ми працюємо над цим уже понад місяць. Намагалися знайти редакцію, яка максимально спростить роботу бізнесу і водночас гарантуватиме безпеку людей.



Наслідки російського удару дроном по багатоповерхівці, Дніпро, 11 жовтня 2026 року

«Боляче чути, коли бізнес закривається»

– У нас є дві героїні. Одна у Вишневому вже закриває фітнес-простір: минулої зими працювала в нуль, тепер працює в мінус, зросли витрати на електроенергію та утримання приміщення. Друга в Одесі відкрила власний гінекологічний кабінет і хоче працювати, але боїться, що не витримає нових вимог щодо безпеки. Що держава сьогодні може запропонувати конкретно таким підприємцям?

– Я сам був підприємцем до роботи в уряді, тому мені боляче чути, коли бізнес закривається. Підприємець постійно вкладає у свою справу енергію, і хочеться, щоб білий, нормальний бізнес продовжував працювати.

Але зараз такі умови, що бізнес або дуже сильно оптимізується, або мінімізується, щоб пережити цей складний період.

Для бізнесу у Вишневому я би дивився на програму «Власна справа». Там можна отримати безповоротний грант і використати його для підтримки роботи.

Також може бути корисною програма грантів до 30 тисяч гривень на енергетичне обладнання.

Щодо бізнесу в Одесі, я думаю, що з дуже високою ймовірністю нова постанова дозволить їй продовжити роботу, виконавши мінімальні вимоги, зокрема правило двох стін.

Тому думаю, що цей ризик після ухвалення змін має бути знятий.



ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:

Війна Росії проти України. Всі новини на цей час



ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:

У Мінекономіки планують у листопаді внести зміни в оновлені правила про укриття для бізнесу



ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:

Уряд дасть підприємцям більше часу на облаштування укриттів – Корецький



Дарина Коломієць

Кореспондентка Радіо Свобода

Політика | Суспільство | Економіка | Війна

© Радіо Свобода, 2026 | Усі права застережено.